

הסתת האחרון

הודו

סיגרון סריווסטב

הצעיר זרק את הפטיש ואזמל וקרא "אני עוזב, אבא, אני עוזב אותך ואת עבודתך. ראה מה שהיא הביאה לנו!" הוא פשט את ידיו והצביע על חדר העבודה הקטן, לוחות אבן ושיש בפינה ומיטה עלובה מכוסה בערמת בגדים משומשים בפינה השנייה. הקירות, פעם מסוידיים, היו מלאי לכלוך כעת חלונות ללא וילונות נפתחו לחצר אחורית קטנה. "אחרי כל שנות העבודה האלה אין לנו כלום, כלום, כלום. סוג זה שלעבודה לא משתלם." הזקן הביט בבנו בפליאה. אמנם קולו רעד, אך היה עדיין רך כתמיד "זה לא רק הכסף שקובע, בני. זו שירותנו לאל." "אבא" ענה הצעיר באי-סבלנות "הזמנים

השתנו. עבודת סתתים השתנתה. אינך יכול לעבוד על פסלים רק למקדשים. צריך לייצר בכמויות, כמו כל האחרים באגרה. בוא אבא!" פניו של הזקן הרצינו. "לא, בני. זו העבודה אותה למדתי מאבי. והוא למד מאבא שלו. אנו שומרים על המסורת כבר מאות שנים.. ואני קיוויתי שאתה תמשיך בכך." "לא, אבא" ענה הצעיר בהחלטיות. "אפשר להרוויח הרבה יותר בהכנת מאפרות וצלחות עבור חנויות המזכרות לתיירים. נמאס לי לעבוד בשכר נמוך כזה עבור וועד המקדש של קרישנה בסרינגאר. אני עוזב, אבא." הצעיר יצא מהחדר והשאיר את אביו כורע ברך לפני פסל שיש חצי גמור, פסל של ראדה וקרישנה, שכבר היום הראה סימני הוד רב. הסתת שם את ידיו בחיקו ועצם את עיניו. הוא התחיל להתפלל ולא שמע אפילו את מילות הפרידה המהססות שבנו קרא מהדלת. הוא ישב ללא נוע, בלי להרגיש במקום ובזמן העובר. "אדוני" קרא סלים, הנער המשרת היחף,

בעיניו של הנער, ובהן עצב, עצב שסיבתה הזקן לא יכול היה להבין. הוא נענע בראשו. "כוחי עוזב אותי. אינני יכול לעבוד באזמל כפי שעבדתי פעם. עבודת פסול לוקחת זמן. זמן רב."

ואז התיישר ואמר בהחלטיות חדשה "אבל אני חייב לגמור את העבודה. בטוח שאגמור אותה."

"כן, תגמור" אמר הנער כשהוא מגיש לו את כוס התה "אנא שתה. זה יעודד אותך." ואז הוסיף "אני חייב לצאת לשוק לשעה או שעתיים. אבל אחזור כדי להכין את ארוחת הערב."

הזקן נד בראשו וחשב "לאחרונה הוא הולך לשוק לעתים קרובות מדי. אני רק מקווה שלא התחבר לחבורת אנשים רעים." הוא הביט שוב על הנער שהסתובב ועזב את החדר. הזקן נאנח שוב ולקח את האזמל והפטיש לידיו. המגע הקריר של המתכת מילא אותו באושר ואמון. הוא אהב את עבודתו ולא היה מוכן להחליפה בשום מלאכה אחרת.

שנכנס לחדר. בידיו החזיק כוס תה חם. "אדוני?" הוא קרא שוב עם היסוס בקולו. הסתת הרים את עיניו. פניו היו חיוורים, הוא נראה זקן ועייף מאוד. הוא אמר לנער להתקרב ולשבת לידו. "סלים" אמר "בקרוב אהיה הסתת האחרון כאן. האחרים מייצרים כמויות פמוטים, מאפרות ומזכרות שונות. הם אמנם מרוויחים יפה אבל בוגדים באמנות שלנו, במסורת בעלת השנים. עכשיו גם גופאל הלך. אצטרך לגמור את הפסל לבדי. ובעזרת האל אעשה זאת, סלים." "אני יודע, אדוני" ענה הנער "אבל תעשה עוד רבים אחרים. פסלים גדולים ויפים יותר עבור מקדשים."

הזקן הביט על הנער היתום, שבא לעבוד אצלו לפני חמש שנים. הוא בא רטוב כולו, לבוש סחבות וביקש מכסה בפני סערת מונסון קשה. והוא נשאר לעבוד אצל הסתת. עכשיו כבר נעשה גדול וחזק, אפילו גדול מנערים אחרים בני שלוש-עשרה. הזקן ידע שסלים יעזוב אותו באחד הימים. הוא נאנח והביט

עברו ימים ושבועות מאז שגופאל עזב. הזקן עבד בלי הפסק. מבוקר עד ערב עבד על הפסל. הדמות הייתה כאן, בגוש הסלע הזה. הכתפיים החזקים והמותניים המעוגלים של קרישנה. הוא יכול היה לראות את החליל המוחזק באצבעות העדינות אל השפתיים, את הפנים הנהדרים. הזקן יכול היה לראות זאת באבן. היה רק צריך לשחרר את כל זה עם האזמל.

הוא לא הרגיש רעב, לא הרגיש צמא. הרצון לסיים את הפסל בזמן דחף אותו קדימה. זה היה הפסל הטוב ביותר שלו. זה יהיה האחרון שלו.

שוב ושוב עבד כשהוא מכה באזמל את האבן. אך הגיע יום שהזקן הרגיש שכוחו עוזב אותו ושידיו רועדות בכל מכת פטיש. כתפיו כאבו, ידיו נעשו כבדות ועיניו התעייפו. ואז התערפל מבטו ולא יכול היה יותר לראות את צורתו של קרישנה בסלע.

מפוחד נפל על ברכיו והתפלל. הרבה פעמים התפלל הזקן לאחרונה.

"אדוני" אמר סלים "שוב לא נגעת בארוחה שלך. אנא, תאכל קצת אורז וירקות. הרי רק כוס חלב שתית בבוקר. והנה גם גבינה. אני יודע שאתה אוהב גבינה."

הזקן הרים את עיניו. הוא לחש "אינני חושב שאוכל לגמור זאת. אילו גופאל היה כאן אפשר היה אולי להמשיך". הוא נע בראשו והוסיף "הוא לא אומן גדול אך היה טוב וחזק. הוא הוריד שכבות אבן כאילו היו חמר. הוא לא למד לפסל את הפריטים העדינים אבל תוך שנה או שנתיים היה בוודאי לומד זאת." הוא שתק רגע "אלה היו הפנים והידיים שלא הצליח בהם. משהו חסר בפיסול שלו. משהו שלא ניתן ללמוד."

"כי זה בא מאיפשהו עמוק בתוכך" לחש סלים "זה בא משם!" והוא הצביע על הלב שלו. הזקן הביט על הנער בהפתעה. הוא ראה שזה מסמיק ומסובב את הראש הצדה. "אתה צודק, סלים, אתה צודק" והוסיף במרירות "ואם אין לך כאן" הוא דפק על חזהו "אז מוטב ללכת לאגרה ולהכין מאפרות עבור

התיירים מחוץ לארץ. ואז.. " הזקן השתעל ולקח לגימת מים. "תאכל אדוני, תאכל. הכל יסתדר" אמר סלים. אחרי שאכל, הזקן לקח שוב את הפטיש והאזמל לידי. הוא עבד עד מאוחר, כשבמחשבות מדבר אל בנו ואל האל. ואחר כל רק לאל. הוא התפלל שתינתן לו עזרה וכוח, והתפלל גם על הבן שלו. בשעות בוקר מוקדמות האזמל נפל מידו. הגוף הזקן שלו גלש על הארץ. מצחו פגע בחלילו של קרישנה וגלש עד בסיס הפסל. "האי ראם!" הוא לחש ושקע בתרדמה. כשפתח עיניו ראה שהוא שוכב על המיטה ומכוסה בשמיכת צמר קלה. מבית המלכה נשמע קול של חציבה. הוא הקשיב. האם אוזניו לא מטעות אותו? לא, הוא שמע מכות חזקות של פטיש על האזמל. גופאל! גופאל חזר! הוא יעזור לו. הם יגמרו את הפסל. הוא קם על רגליו וניגש לדלת. "גופאל!" רצה לקרוא, אך המילה קפא על שפתיו.

"לא!" רצה לקרוא. "הפסק! הפסק לעבוד!" אך הוא לא יכול היה לזוז יותר. הלם הקפיא אותו במקום. הוא עמד והביט על הסתת הצעיר שחצב את הפנים של הפסל, את הגבות שמעל העיניים. זה לא היה בנו שישב שם לפני הפסל הגדול ביותר שהוא גלף אי-פעם. זה היה סלים, המשרת. הזקן הביט בפליאה. ההלם הראשון עבר. "האי ראם!" לחש הזקן "האי ראם!" וניגש לנער. הוא שם את ידו על כתפו ואמר ברכות "סלים!". הנער הסתובב והביט בבהלה על אדונו. לחייו הסמיקו וכל העצב עזב את עיניו. הוא קם על רגליו, הפטיש והאזמל עדיין בידי. "סלים.. הזקן לשווא חיפש מילים. "אני.. אני.. רציתי רק לעזור" לחש הנער "אני.. אני אלמד אם תלמד אותי, אדון. כמעט שנתיים אני התאמנתי במחצבה. אני מוסלמי ואני מבין שאסור לי לחצוב דמותו של אל. אך הרי זה משהו אחר, נכון אדוני? פסל יפה יש

לו משמעויות שונות לאנשים שונים. האם לא
כך, אדוני? אנא אמור לי! זה שנים רבות
רציתי להיות סתת, אך לחמתי עם התחושה
הזאת. אני יודע שאין בעולם דבר שאעשה
ברצון גדול יותר, שלא אעשה טוב יותר. האם
תסכים ללמד אותי, אדוני?"

הזקן משך את ראשו של הנער אל כתפו
ולחש "שום דבר לא אוכל ללמד אותך יותר,
בני. המשך. זאת אמנות שיש לך בראש ובלב.
אני יודע שתהיה הסתת הטוב ביותר בכל
הארץ."